

14. KVALIFIKAČNÍ PRÁCE A PROJEKTY INDUSTRIÁLNÍ ARCHEOLOGIE NA FAKULTĚ HUMANITNÍCH STUDIÍ UNIVERZITY KARLOVY

Václav Matoušek - Tereza Blažková

Projekt systematického studia vchynicko - tetovského plavebního kanálu

(Tereza Blažková)

Cílem projektu je postižení proměn sídelní struktury, komunikační a hydrologické sítě i dynamiky sociálních poměrů vyvolaných v 19. a 20. století výstavbou a provozem plavebního kanálu Vchynice - Tetov (okr. Klatovy). Ke studiu bylo využito kromě pramenů písemných a ikonografických též velké bohatství pramenů kartografických, které doplnilo důkladné terénní studium a poznatky získané metodami orální historie. Prvá etapa výzkumu byla završena v roce 2010 magisterskou diplomní prací *(Blažková 2010)*. V rámci doktorského studia rozvíjí nyní autorka původní téma s větším důrazem na studium terénní - vyhledávání a dokumentace reliktních zaniklých sídel, soustavy přídatných vodních nádrží atd.

Zaniklý vodní mlýn v katastru obce Skuhrov

(Šárka Janotová)

Předmětem studia byl zaniklý vodní mlýn na Sedlčansku (okr. Příbram) datovaný písemnými prameny mezi roky 1877-1924. Na základě kombinace studia pramenů písemných, kartografických, obrazových, technické dokumentace a podrobného terénního průzkumu došla autorka k závěru, že výstavba a především neúspěšný provoz mlýna byl důsledkem počátečního

chybného podnikatelského záměru. Mlýn tradiční, ve své době již zastaralé konstrukce, se neprosadil ani v konkurenci řady starších lokálních malých mlýnů na stejné vodoteči a nemohl samozřejmě konkurovat ani moderním mlýnům industriálními. Studium zaniklého mlýna zasadila autorka jak do historického přehledu vývoje mlynářství a mlynářských technologií v českých zemích, tak do širšího rámce vývoje zemědělství na Sedlčansku v období 2. průmyslové revoluce. Zkrácená verze bakalářské práce byla publikována v odborném tisku (Janotová 2010).

Lánská koněspřežka

(Pavčina Kroupová)

Autorka se soustředila na detailní průzkum a dokumentaci terénních reliktních koněspřežky. Kromě písemných a ikonografických pramenů pracovala především s kartografickými prameny. Vytvořila specifickou metodu počítačového vyhodnocení terénních a kartografických dat. Pracovala i s dálkovým snímkováním zemského povrchu. Výsledkem je ojedinělá databáze terénních reliktních koněspřežky v celém úseku od polesí Píň až do Prahy (okr. Kladno a Praha - západ). Výstupem projektu byla v roce 2010 bakalářská práce (Kroupová 2010).

Rekreační aktivity v prostoru Senohrab

(Jiřina Posledníková)

Na příkladu katastrální území obce Senohraby (okr. Praha - východ) autorka detailně studovala vznik a vývoj fenoménu úniku městského, resp. pražského obyvatelstva do „přírody“, tj. do pražského zemědělského zázemí, do sféry „neměsta“ na konci 19. a v prvních desetiletích 20. století. Od konce 19. století až do současnosti v prostoru Senohrab paralelně tráví volný čas početné komunity středních i nižších vrstev, které postupně zdejší krajinu proměňují ve specifický zábavní park. Na základě studia písemných, ikonografických a kartografických pramenů i metodami orální historie a terénním průzkumem se podařilo rozpoznat a definovat bohatou škálu subkultur vyznavačů trávení volného času „v přírodě“. Prvým výstupem projektu byla v roce 2010 magisterská diplomní práce (Posledníková 2010). Na výzkum katastru Senohrab v současné době volně navazuje pokus o systematické studium letních vil a letovisek/vilegiatur v okolí Prahy v době industrializace. Na projektu spolupracuje Fakulta humanitních studií UK se Střeďočeským muzeem v Roztokách u Prahy a Fakultou stavební ČVUT.

Köglerova naučná stezka

(Veronika Sladká)

Předmětem studia je vznik a další osudy nejstarší naučné stezky na našem území, kterou v letech 1941-1945 zpřístupnil a provozoval u města Krásné Lípy na Šluknovsku (okr. Děčín) amatérský geolog a astronom Kögler. Sociálně kulturní studie byla zasazena do širšího rámce historie turistiky a osvětové činnosti v 19. a na počátku 20. století. Nedílnou součástí projektu byla i důkladná terénní práce, resp. vyhledávání reliktnů a rekonstrukce původní stezky v terénu (Sladká 2011).

Proměny krajiny středního Polabí v důsledku rozvoje průmyslu kávových náhražek

(Jan Vtípil)

Výzkum se zaměřuje na problematiku průmyslové výroby kávové náhražky zvané obecně „cikorka“, tj. na pěstování a zpracování čekanky obecné (*Cichorium intybus*). Cikorka byla ve 2. polovině 19. a na počátku 20. století oblíbená a masově konzumována především mezi nižšími vrstvami obyvatelstva. Fenomén „české cikorky“ hrál významnou roli též v prostředí narůstajícího konkurenčního boje českého a německého kapitálu, resp. jeho specifické odnože. Od počátku 20. století se na Hradecku a ve středním Polabí začala v průmyslu kávových náhražek prosazovat tzv. sušárenská družstva. Charakter krajiny v těchto regionech výrazně poznamenaly nejenom rozsáhlé plochy pěstované čekanky, ale také specifické stavby sušáren čekanky. Cílem práce je podrobně studovat fenomén sušáren (konstrukci, dislokaci v krajině) a vzájemné ekonomické vazby družstevních sušáren. Projektem disertační práce navazuje autor na svou starší bakalářskou práci (Vtípil 2009).

Vývoj veřejné městské zeleně v Praze

(Sylva Kozelková)

Autorka sledovala vývoj veřejné městské zeleně od prvotní etapy zpřístupňování soukromých akristokratických zahrad, parků a obor na přelomu 18./19. století až po etapu rozkvětu veřejné městské zeleně ve 2. polovině 19. a na počátku 20. století, kdy iniciativu přebírají městské obce, buržoazní podnikatelé a specializované spolky. Autorka shrnula dosavadní poznatky, které obohatila o studium písemných, kartografických a ikonografických pramenů. Zvláštní pozornost věnovala zprávám v dobovém tisku. Za rozho-

dující motivy zakládání veřejné městské zeleně v době industriální považuje motiv rekreační (specifické trávení volného času) a motiv zdravotní (pobyt ve veřejných městských parcích, sadech, zahradách, procházky stromovými alejemi apod. byly považovány za důležitý příspěvek k obecnému zdraví a zdravotní prevenci; Kozelková 2012).